

Eerste lezing: MARKUS 1, 1-11 Tweede lezing: GALATEN 3, 23-29

Gemeente van Jezus onze Heer,

Vandaag roepen wij elkaar op tot innerlijke loutering.

Loutering, dat is: Schoonmaken en opnieuw beginnen. Loutering is: Innerlijke vernieuwing. Innerlijke loutering in onszelf hebben wij nodig, om eensgezindheid met de ander te kunnen bereiken.

Innerlijke loutering is geen stilstand, geen afwachten; het is niet de onthaasting waar de minister van milieu voor pleit. Innerlijke loutering is een onrustig proces van het hart, met als doel een ommekeer te bereiken.

Innerlijke loutering kun je ook niet bereiken in een bepaalde termijn, het is een voortdurend onrustig proces, een voortdurende bewustwording van je leven voor Gods aangezicht. Gelovige mensen moeten te herkennen zijn aan de dringende onrust, die zo kenmerkend is voor profeten en evangelisten. Steeds weer dringen ze aan op een bekering, een innerlijke ommekeer; innerlijke loutering die in dienst staat van een nieuwe wereld, een nieuw rijk.

Sommigen zullen zich wellicht afvragen: Is dat nu nodig, een innerlijke loutering? Kunnen we niet veel beter elkaar stimuleren om in actie te komen en daadwerkelijk met je handen en je voeten en je stem deze wereld tot een betere te maken? Is dit ook niet de indruk die wij krijgen van mensen die zich bezighouden met meditatie of met diverse vormen van zelfbewustwording door therapie o.i.d.? Hoe kijken wij met onze ogen naar de zogenaamde zweverige types, die in alternatieve kledij een zoektocht beginnen naar zichzelf? Wij hebben misschien zelfs wel een gevoel van afkeer bij die zweverige types. Want waarom zoeken naar jezelf, als je beter je afhankelijke buurman kunt helpen?

Herkennen wij de noodzaak van innerlijke loutering? Wat voor soort mensen willen we zijn? Willen we politiek betrokken zijn, willen we herkend worden aan onze inzet voor de samenleving? Of willen we als starre dogmatisten boven de ander uitstijgen als een beter soort mens? Of laten wij ons meesleuren in de haast van de dag?

Er is zo weinig tijd meer voor meditatie, voor gebed, voor het lezen, voor de stille omgang...

De noodzaak van innerlijke loutering ligt hierin: Wie actief mee wil werken aan de bouw van Gods rijk zal zich daar terdege op moeten voorbereiden. Het is eenvoudig te vergelijken met de bouw of de inrichting van een huis. Je zou achterlijk zijn als je je daar niet terdege op zou voorbereiden, en bij jezelf nagaan wat je wilt. Je moet op je toekomst voorbereid zijn, ook op je gelovige toekomst.

Innerlijk loutering betekent niet dat wij zweverige types worden, het is maar voor enkelen weggelegd om het hele leven in gebed en meditatie door te brengen. Wij hebben een duidelijk taak in ons werk in ons gezin. Maar innerlijke loutering kan ons toerusten tot die taken.

Aan zijn kledij te zien zouden sommigen Johannes de Doper als een zweverig type kunnen aanmerken. Hij draagt een mantel van kameelhaar, heeft een leren riem om zijn middel en hij eet sprinkhanen en wilde honing. Een oppervlakkige blik zou maken, dat we Johannes al gauw voorbijlopen en dat we denken: Een zonderlinge figuur.

Maar de persoonlijke notities over Johannes uiterlijk, over zijn kleding en eetgewoonten, laten ons zien, welke taak hij heeft in de wereld. In alles lijkt deze Johannes op de profeet Elia, van wie de joden verwachten dat hij op een goede dag terug zal keren. Ook al is hij misschien niet zelf Elia, toch roept Johannes uiterlijk de herinnering op aan Elia. In dit uiterlijk heeft Johannes recht van spreken. En je herkent hem niet alleen aan de inhoud van zijn spreken, maar evenzeer aan zijn manier van zijn. Johannes kunnen we kort maar krachtig omschrijven als de mens die uit de toon valt. Zowel uiterlijk als innerlijk onderscheidt hij zich van het volk. Want hij kondigt het komende rijk aan, en alle ogen richten zich op deze zonderlinge man, en alle oren spitsen bij de woorden die hij spreekt.

Woorden die de mensen willen voorbereiden op de komst van de Gezalfde. Johannes de wegbereider van Jezus dringt erop aan, dat wij ons voorbereiden, dat wij er klaar voor zijn, dat er een ommekeer is in onze wijze van denken en doen, want Gods heerlijkheid is onder ons, en Gods rijk krijgt ruim baan. God zelf laat zijn gelaat zien, Hij is de sterke Israëls, die vernieuwing brengt in de wereld, die wil wonen tussen de mensen in. Deze doorbraak van heil vereist van ons een proces van innerlijk loutering.

Innerlijk loutering kan er in de eerste plaats op gericht zijn, dat wij onszelf behoeden voor de woestijn van het ongeloof. Want als het in het evangelie gaat over 'zonde' daar wordt bovenal de zonde van het ongeloof mee bedoeld. Ongeloof is de grootste zonde. Het is het verzet tegen Gods rijk, het ontkennen van Gods bestaan en Gods macht, ongeloof is het twijfel zaaien onder mensen.

Johannes doopte in de woestijn en predikte de doop der bekering tot vergeving van zonden. Hier gaat het over de Geest Gods die in ons mensen louterend aanwezig is; van Godswege worden wij uit de woestijn van het ongeloof getrokken.

Wijzelf worden door de doop herinnert aan ons ongeloof en vooruitgestuwd naar het vertrouwen. Als wij ons hiervan bewust zijn, als we mediteren en nadenken over Gods Geest die zo bevrijdend in ons werkt, dan worden we stil, dan voltrekt zich in ons een innerlijke loutering.

Innerlijk loutering kan ons er ook voor behoeden dat wij te vaak terugreizen naar belangrijke plaatsen van herinnering. En dan vooral die plaatsen in onze herinnering waar we met angst en beven aan terugdenken.

Het Markusevangelie neemt ons ook weer mee naar plaatsen van herinnering. Zoals de uiterlijke Johannes de mensen in gedachten weer terugvoert naar Elia. En zoals de Jordaan, waarin Johannes doopte, ons in gedachten weer terugvoert naar de Jordaan, waarop Elia met zijn kamelenharen mantel sloeg, zodat ze konden oversteken.

Markus voert de mensen terug naar de indrukwekkende plaatsen van herinnering, ook herinnering aan droeve dagen, aan woestijnervaringen. De prediking van Johannes de Doper in de woestijn, onze innerlijke loutering doet ons weer denken aan boze dagen van neerslachtigheid en ziekte en verdriet en conflicten en wanhoop.

Al mediterend kunnen we in ons eigen leven teruggaan naar goede en kwade dagen en erover mijmeren. Maar innerlijk loutering betekent ook dat wij met die kennis van ons verleden ons oog richten op de toekomst van ons bestaan nu. De evangelieën zijn in al hun vezels natuurlijk verbonden met de geschiedenis van Israël in al haar hoogten en diepten, maar de prediking van Johannes wijst ons op een nieuwe begin, het 'begin van het goede nieuws van Jezus Christus'.

Door de weg van de innerlijke loutering behoeden wij ons ervoor dat wij worden overspoeld door goede en boze herinneringen, en met de hulp van Gods goede Geest gaan wij met nieuwe kracht de toekomst tegemoet.

Het mijmeren over Gods grote daden moet ons vooruitstuwten naar de toekomst. De dagen die geweest zijn in ons leven kunnen we typeren als goede of kwade dagen; maar in het licht van Christus komt er vernieuwing in ons leven. De loutering bereidt ons voor op de actie in Gods rijk. Geen stilstand maar een nieuw begin.

In onze herinnering aan Elia worden we ook teruggevoerd naar de waarschuwende woorden van de profeet Maleachi, die zegt: Elia zal het hart der vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart der kinderen tot hun vaders, opdat God het land niet zal treffen met de ban.

De komst van Elia, de komst van Jezus, de komst van het heil is gericht op het verbinden van de harten van de generaties. De blijde boodschap is doelgericht op de eensgezindheid van mensen en volken.

Ook dat is voor ons een innerlijke loutering, dat we mediteren over de relatie met onze ouders en met onze kinderen. Dat we moed putten uit het goede dat we bij elkaar ontvangen en dat we verdriet hebben over wat misging.

Innerlijke loutering bevrijdt ons van de zuigkracht van wat geweest is en doet ons het rijk van God uitroepen. Om dat rijk is het ons te doen, daar bereiden wij ons op voor. En God geeft ons daartoe geloof en vertrouwen, om onze aarzelingen te kunnen overwinnen en de zonde van ons ongelooft om te keren in vreugde om het heil dat in de wereld is.

Een nieuw begin maken, schoon schip maken met je levensgeschiedenis, op de toekomst met God voorbereid zijn. Het vereist meditatie, mijmering, bijbellezing, gebed, stilte....
Innerlijke loutering.

Dat wij behoedt worden voor ongelooft en doemdenken. Maar het grote doel van de prediking van de ommekeer, het grote doel van innerlijke loutering is, dat wij haast maken met eenheid en eensgezindheid tussen mensen en volken. Of ze nu griek zijn of jood, nederlander of duitser, man of vrouw, vrienden of echtgenoten, of we nu vrij zijn of gebonden, arm of rijk, ziek of gezond. Dat wij één zijn in Christus, met al onze modaliteiten, met al onze godsbeelden, met al onze geloofsopvoedingen, één in Christus, en dus eensgezind met alle mensen.

Voor Paulus is de joodse wet een plaats van herinnering waarvan hij de mensen wil bevrijden. In Galaten lezen we: 'Nu echter het geloof gekomen is, zijn wij niet meer onder de tuchtmeester van de wet.' Hierin proef ik bij Paulus een losmaking van dogmatisme en religieus activisme, en tegelijk een nieuw begin, waarin het verbond de toon aangeeft. Het is voor mij een raadsel dat deze zelfde Paulus in andere opzichten weer ten prooi is gevallen aan het dogmatisme dat hij de joden verwijt. Maar wat mij raakt in

zijn woorden dat is het verlangen, dat er geen onderscheid des persoons is in het rijk van God, en dat wij allen kinderen van God zijn.

Johannes, de wegbereider van Jezus, doopte in de woestijn en predikte de innerlijke loutering. Hij is een roepende in de woestijn, maar de woestijn is juist de plek waar mensen heengaan om met een schone lei te beginnen. Een roepende in de woestijn, maar met alle recht van spreken. En vooral in alle bescheidenheid. Hij wijst steeds op Hem die daarna komt. Hij zegt: Ik ben niet waard om de schoenriem van Hem los te maken, die na mij komt. Hier zien we het beeld van een priester die voor de tempeldienst de riemen van zijn sandalen laat losmaken door een tempelslaaf. En Johannes noemt zichzelf nog minder dan een onreine slaaf.

Het hoogtepunt van onze eigen innerlijke loutering ligt daar, waar wij ons ervan bewust worden dat de doorbraak van Gods rijk niet in de toekomst ligt, maar dat Gods heil in Jezus al werkelijkheid is geworden. Al tweeduizend jaren is het feest van de overwinning gaande, al tweeduizend jaar zijn wij bevrijdt van de machten van het kwaad, al tweeduizend jaar ontluikt het heil van God op vele plaatsen in deze waanzinnige wereld. Daarom buigen we met Johannes ons hoofd voor Jezus de Koning der Wereld.

En innerlijke loutering maakt ons weer bewust van dit vreugdevolle nieuws. Door meditatie, gebed, door mijmering en studie, door stilte maakt Gods geest ons bewust van onze actie in de wereld voor Gods rijk. Onze daden in dat rijk, om te komen tot eensgezindheid en saamhorigheid, worden gedragen door het heil dat geschonken is in Jezus Christus. Hij leeft en regeert. De stille omgang met God en zijn woord zal de voltooiing van Gods rijk verhaasten.

Al mijmerend worden we ons zo op deze dag bewust van de aanwezigheid van God in dit bestaan. Diep in ons innerlijk legt de Geest zo het anker voor onze toekomst.

Het evangelie zet ons vandaag in dat onrustige heilzame proces van innerlijke loutering. Zo gaan wij, met Kerst in de rug en Pasen als toekomst, de weg van het geloof, door gebed, in stilte, in een lied, in aandacht, in woorden van God, meditatie en actie.

AMEN